

EESTI MAAÜLIKOOL
Põllumajandus- ja keskkonnainstituut

Kristiina Pällo

**KOHALIKE ELANIKE MEELSUS SEOSSES LINNUSAARE
RABA TAASTAMISEGA**

**THE OPINION OF LOCAL PEOPLE ABOUT RESTORATION
OF LINNUSAARE BOG**

Bakalaureusetöö
Loodusturismi õppekava

Juhendaja: Marika Kose, MSc

Tartu 2018

Eesti Maaülikool		Bakalaureusetöö lühikokkuvõte	
Kreutzwaldi 1, Tartu 51014			
Autor: Kristiina Pällo		Õppekava: Loodusturism	
Pealkiri: Kohalike elanike meelsus seoses Linnusaare raba taastamisega			
Lehekülgi: 43	Jooniseid: 3	Tabeleid: 0	Lisasid: 1
Osakond: Elurikkuse ja loodusturismi õppetool			
Uurimisvaldkond: B270 taimeökoloogia; S230 Sotsiaalne geograafia			
Juhendaja(d): Marika Kose			
Kaitsmiskoht ja aasta: 05.06.2018, Tartu			
<p>Eestis on päevakorras soode taastamise teema. Aastaks 2020 peab olema taastatud vähemalt 10 000 ha soid. Seoses taastamistöödega on mõningatel juhtudel tekkinud konflikt kohaliku kogukonnaga.</p> <p>Käesoleva töö eesmärgiks on uurida kohalike suhtumist kodukoha lähedal asuva Linnusaare raba taastamisse ning ka seda, kuidas on jõudnud informatsioon taastamistöödest kohaliken.</p> <p>Töös on kasutatud erinevaid paberkandjal allikaid ning erinevaid internetiallikaid. Muuhulgas on kasutatud Soode tegevuskava, Endla looduskaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2014 – 2020 ja Linnusaare raba taastamistööde ehitusprojekti. Andmete kogumiseks kasutati kvalitatiivset intervjuerimismeetodit.</p> <p>Intervjuerida õnnestus kuute kohalikku elanikku, mis on hea tulemus arvestades valimi suurust ja uurimismeetodit. Intervjuude käigus selgus, et taastamistöödest teavitamise osas ei ole olukord väga hea ning inimesed ei olnud täielikult asjaga kursis. Kohalike arvamuse osas soode taastamise vajalikkusest selgus, et nad on taastamist pooldaval seisukohal.</p>			
Märksõnad: Sood, rabad, soode taastamine, kohalik kogukond			

Estonian University of Life Sciences		Abstract of Bachelor's Thesis	
Kreutzwaldi 1, Tartu 51014			
Author: Kristiina Pällö		Specialty: Nature tourism	
Title: The opinion of local people about restoration of linnusaare bog			
Pages: 43	Figures: 3	Tables: 0	Appendixes: 1
Department: Chair of Biodiversity and Nature Tourism			
Field of research: B270 Plant ecology; S230 Social geography			
Supervisors: Marika Kose			
Place and date: 05.06.2018, Tartu			
<p>Restoration of mires is an actual topic in Estonian nature conservation right now. There has to be 10 000 hectares of restored mires in Estonia by 2020. Because of the restoration works there have been conflicts with local community in some cases.</p> <p>The purpose of present work is to study the attitude of local people towards restoration of their local Linnusaare peat bog. The aim is also to find out how and how much are locals informed about restoration of that bog. The data was collected by qualitative interviewing method.</p> <p>Six people from the local community were interviewed, which is a good result considering the population of the local village. It was found out in the interviews that locals were not completely informed of the matter. The attitude of the locals concerning restoration of Linnusaare peat bog was completely positive.</p>			
Keywords: mire, peat bog, restoration, local community			

Sisukord

SISSEJUHATUS	5
1. TEOREETILINE ÜLEVAADE	6
1.1 Soode teke ja levik	6
1.1.1 Soode teke	6
1.1.2 Soode levik	7
1.2 Endla looduskaitseala	9
1.2.1 Tooma sookatsejaam	9
1.2.2 Ala kirjeldus	10
1.2.3 Elustik	11
1.3 Soode taastamine	13
1.4 Linnusaare raba	14
1.5 Meediakajastus Linnusaare raba taastamisest	16
2. METOODIKA	18
3. TULEMUSED JA ARUTELU	20
3.1 Tulemused	20
3.2 Arutelu	24
KOKKUVÕTE	27
SUMMARY	27
KASUTATUD ALLIKAD	29
LISAD	31
Lisa 1. Intervjuude küsimused ja vastused	31

SISSEJUHATUS

Antud bakalaureusetöö teema on "Kohalike elanike meelsus seoses Linnusaare raba taastamisega". Eestis on päevakorras soode taastamine ja seoses sellega on olnud ka juhtumeid, kus kohaliku kogukonna ja taastamistööde teostajate vahel tekib konflikt. Käesoleva töö eesmärk on uurida, kuidas suhtub kohalik kogukond kodulähedase raba taastamisse, kuidas ja kui palju on informeeritud kohalikke seoses Linnusaare raba taastamisega.

Töö teoreetilises osas on tutvustatud soode teket ja levikut, Endla looduskaitseala, soode taastamist ja Linnusaare raba ning uuriti Linnusaare raba meediakajastuse kohta. Töös kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit – poolstruktureeritud intervjuerimismeetodit. Töö praktilises osas on välja toodud intervjuude küsimused ning nende vastused. Töö lisas on toodud kõigi vastajate intervjuud individuaalselt.

Kasutatud allikate hulgas on Endla looduskaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2015-2024, Soode tegevuskava, Linnusaare raba taastamistööde ehitusprojekt, erinevad paberkandjal allikaid ning internetiallikad.

1. TEOREETILINE ÜLEVAADE

1.1 Soode teke ja levik

1.1.1 Soode teke

Soode tekkeks on olulised kolm eri komponenti – kliima, pinnamood ja pinnakate, hüdrogeoloogilised tingimused. Aladel, kus esinevad nimetatud komponendid, tekib soodne olukord soode tekkimiseks, sest nende koosmõjul on ala pikaajaliselt vett täis. Soostumisel on oluline on ka sademete ja vee aurumise suhe. Soostumis soosiv faktor on ka vee äravoolu takistav pinnamood. Vee äravool on aeglane tasase reljeefiga aladel, sellisel juhul hakkab vesi kogunema ja hapnikuvaeses vees pidurduvad lagunemisprotsessid ning hakkab tekkima turvas. Veel üks soostumise eeldus on mulla või selle all oleva lähtekivimi veepidavus (vesi ei nõrgu ära). See tekitab lokaalsete soostumiskollete tekkimise. (Paal *et al.* 2013)

Soo võib tekkida kahte moodi – mineraalmaa soostumisel või järvede kinni kasvamisel (Paal *et al.* 2013).

Mineraalmaa soostumise puhul on kaks erinevat tekkevõimalust. Esimesel juhul kujuneb nõgudes olev veega küllastunud muld vettpidavaks gleihorisondiks ning tekivad järjest madal soo, siirdesoo ja raba. Teisel juhul tekib tasasel alal, kus ei ole vee äravoolu, mulla leetumise tagajärjel nõrgkivi kiht. (Paal *et al.* 2013) Sellel juhul jääb ära madal soo aste, areng algab siirdesoo faasist (Valk 2005).

Teine võimalus soode tekkimiseks on veekogu kinni kasvamisel. Veekogu võib kinni hakata kasvama kas põhjast või pealt õõtsikuga kattudes. Õõtsikuga kattumine saab toimuda vaid tuulte eest varjatud väikeste järvede, sootide või laugaste kallastel. (Paal *et al.* 2013) Järvesetete esinemine turbalasundi all viitab sellele, et soo on tekkinud veekogu kinni kasvamisel (Soo 2018).

Soodel on kolm arengujärku – madal soo, siirdesoo ja kõrgsoo ehk raba.

Madalsoo on soode arengu I etapp. Madalsoo jaguneb omakorda toitumuselt õõtsiksoodeks, luhasoodeks, allikasoodeks ja nõosoodeks (Sood 2017). Madalsoo tekkel on pinnas olnud pikemat aega liigniiske ning hapnikupuuduse tõttu hakkab tekkima turvas. Turvast moodustavateks taimedeks on pilliroog, kask, paju, lepp, lehtsamblad, tarnad. Madalsood on kolmest arengujärgust kõige liigirikkamad, kuna liikuv põhjavesi rikastab turvast hapniku ja toitainetega. Ka turbakiht ei ole veel väga paks ja taimede juured ulatuvad toitaineteni. (Madalsood 2018)

Siirdesood on soode II arengujärk. Siirdesood on üleminekujärk madalsoolt kõrgsoole ehk rabale. Siirdesoods esineb nii madalsoo omadusi kui ka raba omadusi. (Siirdesood 2018) Toitainete kättesaamine muutub taimede jaoks keerulisemaks, kuna taimede juured ei ulatu enam mulla ning põhjaveeni. (Soo 2018)

Rabad on soode arengu III ja viimane aste. Raba teine nimetus on kõrgsoo. Rabas on kuplikujuline turbakiht. See turbakiht on nii paks, et taimede juures ei ulatu mulla ega põhjaveeni. Seetõttu ei saa nad sealt ka toitaineid. Toitained peavad rabas kasvavad taimed kätte saama sademeveest. (Soo arengu... 2016) Rabas peamiselt kasvavad taimed on kääbuspõõsad ehk puhmad (kanarbik, sookail, kukemari, küüvits, hanevits) ja turbasamblad. Rohirindes kasvavad rabas tupp-villpea ja rabamurakas. (Valk 2005)

1.1.2 Soode levik

Soid leidub kõikjal üle maailma. Suur osa maailma soodest asuvad põhjapoolkera okasmetsade ja segametsade vööndis. Euroopa kõige soostunumad alad on Põhja – ja Ida-Soome (60%), Karjala Venemaal (37%), Eesti (23%), Leningradi Oblast (18%).

Kunagi oli Eestis miljoni hektari jagu soid. Suur osa nendest on tänapäevaks mingil määral kuivendatud või kuivendusest mõjutatud. Suurimad soostikud Eestis on Puhatu (57 000 ha), Epu-Kakerdi (39 000 ha), Endla (25 100 ha), Lavassaare (37 800 ha), Suursoo (17 100 ha) ja Peedla (15 500 ha). (Sood levik Eestis 2013)

Eesti asub Euroopa selles piirkonnas, kus soostumus on kõrge ja turbatekkeprotsess intensiivne (segametsade vööndi põhjapiiril). Arvestades hulka ka väiksed, alla 1 ha suurused sood, on Eestis umbes 18 000 sood. Kõige soostunumad Eesti piirkonnad on Peipsi

nõo põhjaosa (41-50%), Võrtsjärve nõgu ja Peipsi nõo keskosa (31-40%), Lääne- ja Põhja-Eesti sisemaa ning Lõuna-Eesti Peipsi nõo lõunaosa (21-30%), Lõuna-Eesti kõrgustike vahelised orud ja nõod (11-20%). Kõige väiksema soostumusega alad Eestis on Saaremaa, Hiiumaa, Lääne-Eesti rannik, Põhja-Eesti tasandik, Peipsi nõo loodeosa, Kesk-Eesti (kõik 0-10%). (Valk 2005).

1.2 Endla looduskaitseala

1.2.1 Tooma sookatsejaam

Endla looduskaitseala on tuntud Tooma sookatsejaama järgi, mille asutamine jääb üle saja aasta tagusesse aega. Tänu Tooma sookatsejaama rajamisele on Endla looduskaitseala üks Eesti uuritumaid.

Rohkem kui 100 aastat tagasi asutati Toomale Balti sooparanduse seltsi poolt Tooma sookatsejaam. Tolleaegses Vene impeeriumis oli see üks esimesi selletaolisi asutusi, üks esimestest oli see ka kogu maailmas. (Sada aastat... 2010)

Aastal 1908 asutati Balti sooparanduse selts. Seda ajendas asutama vajadus kohalike sooparanduse spetsialistide järele. Uus selts alustas soode uurimist ning paar aastat peale asutamist osteti 74 hektari suurune Tooma talu, 50 hektari jagu Männikjärve raba ja ka järv. See osteti selleks, et uurida rabade kultiveerimise võimalusi. Põhjus, miks Tooma osutus valikuks oli see, et naabruses asuva Kärde mõisa omanik oli Viktor von Stackelberg oli 20 aastat tegelenud sookultuuriga. Juba kahe esimese tegutsemisaasta jooksul jõuti teha hulga töid – kaardistati ja looditi katsejaama maa-ala, kaevati esimesed magistraalkraavid, ehitati 2 hektarit drenaaži, raadati 2,5 hektarit madalsood, alustati turbalasundi sondeerimist ja tee-ehitust tolleaegse Piibe maanteeni, sai valmis elamu juhataja ja külaliste majutamiseks. 1913. aastal rajati esimene kuivenduskatseala. Enne I Maailmasõda kuivendati 25 hektari jagu madalsoid ja 8 hektari jagu rabasid. (Sada aastat... 2010)

Peale I Maailmasõda taastati Balti sooparanduse selts eestlaste poolt. Alustas tööd Tooma sookatsejaam. 1938. aastal nimetati Tooma sookatsejaam ümber Tooma soouurimis- ja katseinstituudiks. Eesi vabariigi esimese iseseisvuse ajal tehti palju uurimistööd erinevate sookultuuridevaldkonnas. Selgitati, kas sood kõlbavad maaviljeluseks, uuriti sobivaid mineraalväetiste liike, norme ja kasutusaegu, uuriti soos kasvatamiseks sobilikke kultuurtaimeliike, töötati välja heinaseemnesegusid, uuriti rohumaa uuendamist, esimese vilja tasuvust ja võrreldi kultuurtaimede sorte. Sellel ajaperioodil levis ka sookuivendamine talupidajateni. (Sada aastat... 2010)

Endla soostiku süstemaatiline uurimine algas 1950. aastal, kui rajati Tooma soohüdroloogiajaam. Vaatlusjaama rajamiseks ehitati äravoolu mõõtejaamad kohtadesse, kus rabade ja lähiümbruse lang on väga väike. Algas soode äravoolu järjepidev mõõtmine Eestis. Kolme aasta jooksul lisandus veel kolm mõõtejaama. Sooveetaseme mõõtmiseks rajati mõõtekaevud, üks Männikjärve rabas ja teine Linnusaare rabas. Sooveetaseme kõikumise järgi hinnati turbakihti kogunenud veehulka ja soopinna kõrguse muutusi. (Sada aastat... 2010)

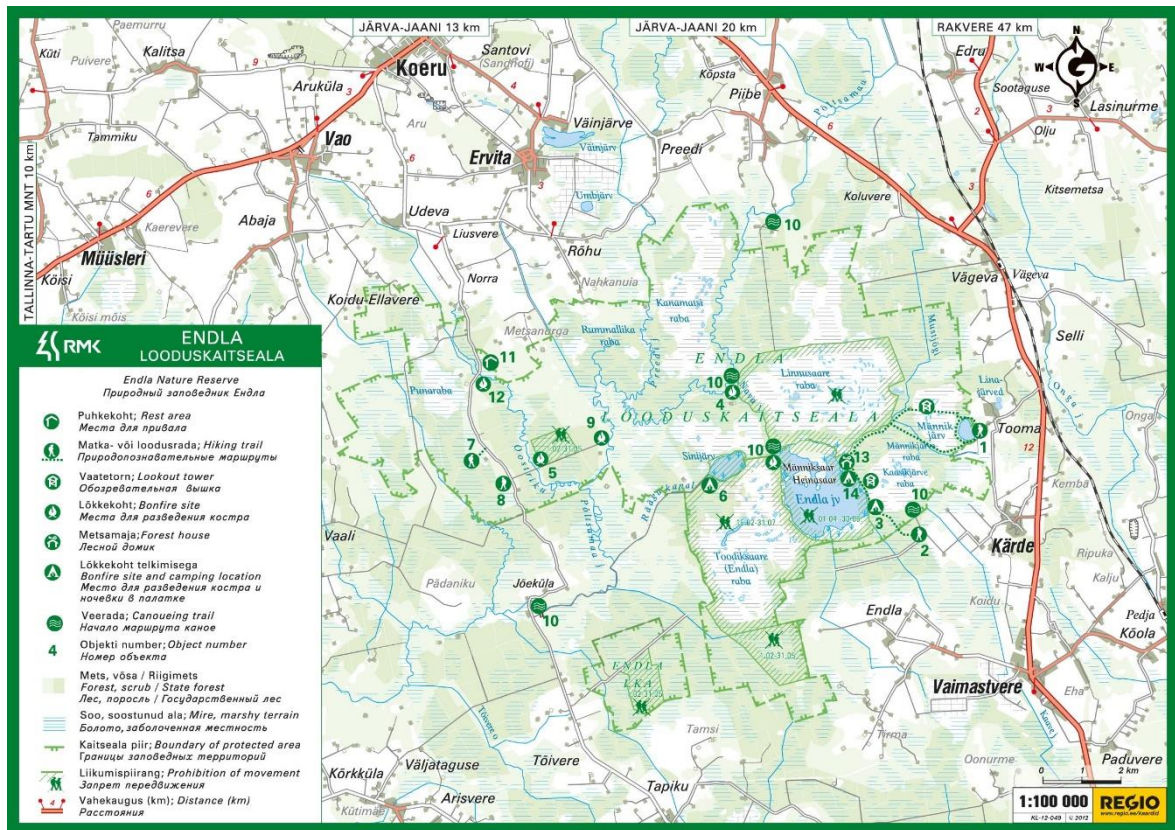
Tänapäeval asub Toomal Eesti meteoroloogia- ja hüdroloogia instituudi (EMHI) sooseire sektor. Seal uuritakse pikaajalisi kliimaatilisi või inim mõjust tekitatud muutusi looduslikel rabadel ja nende kuivendatud äärealadel. 2003. aastal uuendati seiresüsteemi arendamiseks hüdroloogilist seirevõrku ning andmeedastus-, andmetöötlus- ja analüüsisüsteeme. Endla looduskaitseala on atraktiivne uurimispaik soouurijatele oma hea uurituse, hea ligipääsu, arvukate turbadateeringutega jt tegurite tõttu. (Sada aastat... 2010)

1.2.2 Ala kirjeldus

Endla looduskaitseala on Kesk-Eestis asuv looduskaitseala, mille alad jäävad Jõgevamaa, Lääne-Virumaa ja Järvamaa piirialadele (Joonis 1). Looduskaitseala pindala on 10 161 ha. Aastal 1981 asutati Endla-Oostriku sookaitseala ja looduskaitsealaks muudeti Endla aastal 1985. (Endla looduskaitseala 2018)

Viimase jääaja lõppemisel taandus ja sulas lamedas nõos mandrijää. Selle sulamisel tekkis Suur-Endla järv, mille kinnikasvamisel tekkis Endla soostik. Endla järv ja Sinijärv, mis on looduskaitseala suurimad, on jäänukjärved. (Endla looduskaitseala 2013)

Endla märgalakompleksi moodustavad kaheksa rabalaama ja ala ümbritsevad siirdesoo- ja madalloomullad ning soised metsad. Looduskaitsealal levivad valdavalt sügavad rabamullad, õhukesed ja sügavad siirdesoomullad ning erineva tüsedusega madalloomullad. Maksimaalne turbalasundi paksus on 7,5 m, piirkonna keskmine turbalasundi paksus on 3-4 m. (Endla looduskaitseala... 2015)

Joonis 1. Endla looduskaitseala. Allikas: <http://loodusegakoos.ee/kuhuminna/kaitsealad/endla-looduskaitseala>

1.2.3 Elustik

Endla looduskaitseala vaheldusrikkus pakub paljudele liikidele elupaigavõimalusi. Looduskaitseala elustik on iseloomulik teistele samalaadsetele aladele. Endla looduskaitsealal leidub 450 soontaimeliiki, 140 samblaliiki, 160 ämblikuliiki ja 180 linnuliiki. (Endla looduskaitseala... 2015)

Suurulukitest leidub Endla looduskaitsealal pruunkaru (*Ursus arctos*), hunti (*Canis lupus*) ja ilvest (*Lynx lynx*). Tulenevalt veeliste elupaikade rohkusest leidub looduskaitsealal palju poolveelise eluviisiga loomi. Ala poolveelisi imetajate rohkust uuriti aastal 2008 ja selle käigus leiti Endla looduskaitsealalt 26 kopra (*Castor fiber*), 5 saarma (*Lutra lutra*) ja 5 mingi (*Mustela vision*) pesakonda. (Endla looduskaitseala... 2015)

Veel leidub Endla looduskaitsealal käsitiivalisi, kes on kaitsealused imetajad. Keskkonnaregistrisse on kantud mitmed II kaitsekategooria nahkhiirte leiukohad. Need liigid on põhja- nahkhiir (*Eptesicus nilssonii*), tõmmulendlane (*Myotis brandtii*), tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), veelendlane (*Myotis daubentoni*), nattereri lendlane (*Myotis nattereri*), pargi-nahkhiir (*Pipistrellus nathusii*) ja suurkõrv (*Plecotus auritus*). Enamik välja toodud liike eelistavad veekogude lähedasi elupaiku. Nad toituvad veekogude kohal ja ümbruses. Nahkhiiri leidub üle terve kaitseala. (Endla looduskaitseala... 2015)

Selgrootute liigirikkuse andmed on lünklikud. Aastal 2008 koostati ülevaade Endla looduskaitsealal elutsevatest olulistest putukatest. Kolme putukaseltsi peale kokku leiti 863 liiki: kiililisi 38 liiki, liblikalisi 516 liiki ja mardikalisi 309 liiki. Uurituid on ka limuseid, neid leiti 12 liiki. Ämblikke leidub 161 liiki ning nende hulgas puuduvad kaitsealused või ohustatud liigid. (Endla looduskaitseala... 2015)

Endla looduskaitsealal leidub 141 liiki sammaltaimi ja 452 soontaimeliiki. Sammaltaimede seast on 24 liiki turbasamblad. Endla looduskaitsealalt on leitud II kaitsekategooriasse kuuluvat sammaltaimeliiki kolmehõlmalist batsaaniat (*Bazzana trilobata*). Selle liigi leiukoht Endlas on kõige idapoolsem ja väiksem leiukoht Eestis. Looduskaitsealustest liikidest leidub Endla looduskaitsealal veel III kaitsekategooriasse kuuluv Lindbergi turbasammal (*Sphagnum lindbergii*) ja läikiv kuldsirbik (*Drepanocladus vernicosus*). Kaitsealuste soontaimeliikide esinemine Endla looduskaitsealal on hajus ja vähearvukas. Endla looduskaitsealal leiduvad kaitsealused liigid on veel II kaitsekategooria liik kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*) ja III kaitsekategooria liik Eesti soojumikas (*Saussurea alpina ssp. esthonica*). I kaitsekategooria liikidest leidub Endla aladel nõtket näkirohtu (*Najas flexilis*). (Endla looduskaitseala... 2015)

1.3 Soode taastamine

Soode taastamine on vajalik selleks, et peatada kuivendatud turba lagunemisprotsess ja sealjuures peatada süsihappegaasi (CO₂) emissioon atmosfääri, taastada vajalikud elupaigad ohustatud ja haruldastele liikidele, peatada rikutud soode seisundi halvenemine. Veel on see vajalik ka selleks, et suurendada marjavarusid (murakas, jõhvikas), suurendada teatud piirkondade veevaru mahtu ja kvaliteeti, vähendada võimalikku tuleohtlikkust. (Soode taastamine 2018)

Kunagisest miljonist hektarist elusatest sooladest on tänaseks alles 325 000 hektarit. Kõige rohkem on Eestis kuivendatud madalsoid ja siirdesoid, kuid ka rabade serva-alasid. Eesti soode tegevuskavas püstitatud (2015) eesmärk on 2020 aastaks taastada vähemalt 10 000 hektarit madalsoid, siirdesoid ja rabade servaalasid. Taastamisega proovitakse luua võimalikult looduslähedane seisund, eelkõige veerežiimi sarnane seisund looduslikuga. Eesmärk ei ole luua juurde uusi sookooslusi vaid olemasolevate soode turbatekkeprotsessi taaskäivitamine ja soode taasloomine võimalikult looduslähedaseks. (Soode taastamine 2018)

Turbaalad ja turvast moodustavad sood on olulised globaalse kliima mõjutajad. Kuna sood seovad süsihappegaasi ja vabastavad hapniku, siis nende kuivendamine on kaasa toonud suurenenud süsihappegaasi paiskumise atmosfääri, sest nad ei ole enam võimelised süsihappegaasi siduma. Kliimamuutuste leevendamiseks on oluline säilitada olemasolevaid soid ja taastada kuivendatud soid võimalikult looduslikku olekusse. (Soode tegevuskava 2015)

Eestis on soode taastamine toimunud peamiselt erinevate projektide raames. Viimane suuremahuline soode taastamisprojekt Eestis algas 2015 aastal ja see kestab aastani 2020. Selleks ajaks peab olema vähemalt 10 000 hektarit soid taastatud. Projekti rahastab Euroopa liidu LIFE programm ja SA Keskkonnainvesteeringute keskus. LIFE projekti raames taastatakse kuivendatud rabades kuivenduseelne olukord. Peamisteks taastamistöödeks on kraavide kinni ajamine ning nende paisudega sulgemine ning vajadusel toimub puistu raie, et vähendada puude kaudu vee aurumist. (LIFE projekt 2018) Soode taastamise projekt on

ka RMK-l, kuhu alla kuuluvad Endla looduskaitseala soode taastamised, sealhulgas ka Linnusaare raba. (Endla looduskaitseala soode taastamine 2018)

1.4 Linnusaare raba

Linnusaare raba asub Endla looduskaitsealal (Joonis 1). Linnusaare raba kogupindala 1200 ha. Taastamisele kuulub 548,2 hektarit. Suurem osa rabast jääb Piibe küla piiridesse ning väiksem osa jääb Tooma küla piiridesse. Taastamisalad jäävad täielikult Endla looduskaitsealale. Taastamisobjekt on jagatud idaservaks ja lääneservaks. Lääneservas on taastatavast objektist umbes 150 m kaugusel läänes lõunast põhja suunas voolav Põltsamaa jõgi. Objekti keskelt läbib 2 km ulatuses Tagapiibe metsatee. Alal levivad mullad on üldiselt madal soo- ning siirdesoomullad, üksikutes kohtades ka rähkmullad. Maapind on languga idast läände. (Endla looduskaitseala soostiku.... 2014) Joonisel nr. 2 näidatud Linnusaare raba taastamisala (märgitud punase piirjoonega).

Joonis 2. Linnusaare raba lääneserva taastamisala. Allikas: Endla looduskaitseala soostiku soode veerežiimi taastamistööde ehitusprojekt (2014).

Linnusaare raba lääneservas paikneb 47,1 hektari jagu kuivenduskraave. Likvideeritakse 22,4 km jagu kraave ning rekonstrueeritakse 1,4 km ulatuses kraave. Enne kraavide kinni ajamist puhastatakse kraavivallid võsast, et oleks võimalik kraavivallist võtta kraavi kinni ajamiseks materjali. Teostatakse ka metsaraietöid. (Endla looduskaitseala soostiku.... 2014)

Linnusaare raba taastamistöödega alustati 2016 aastal. 2016 aasta lõpus lõpetati puistu raietööd ning 2017. aastal alustati kraavide kinni ajamisega ning paisude rajamisega. Veel ei ole taastamistööd Linnusaare rabas lõppenud. Taastamisalal olevast 74 kraavist eemaldatakse vähemalt 70 kraavi. Kraavide kinni ajamisel kasutatakse materjali, mis on ladestatud kraavivallides. Ladestatud materjal tõstetakse ekskavaatoriga kraavi, oluline on materjali mitte võtta sügavamalt kui on ümbritsev maapind. Täidetud kraav peab olema ümbritseva maapinnaga samal tasemel. Kraavide ja vallide likvideerimise eesmärgiks on tagada vee vaba liikumine mööda maapinda. Tööde lõppedes likvideeritakse osaliselt Tagapiibe tee, vastasel juhul toimiks tee tammina ja veel ei oleks võimalik vabalt liikuda. Kraavide likvideerimisega paralleelselt rajatakse kraavidele paisud. Paisude rajamise eesmärk on takistada veevoolu ja erosiooni. Paisu rajamiseks vajalik materjal võetakse kraavipervelt, seejuures on oluline, et materjali võetakse mõlemalt poolt kraavi et tagada võimalikult minimaalne kraavi ümbritseva maapinna reljeefi muutus. Lisaks rekonstrueeritakse kaks kraavi ja likvideeritakse kuus truupi ja rekonstrueeritakse üks truup. (Endla looduskaitseala soostiku.... 2014)

Linnusaare raba lääneserva taastamistöödega ei mõjutata külgnevate alade veerežiimi. Taastamisala maapind on langusega idast läände Põltsamaa jõe suunas, kraavivõrgu sulgemisega ei mõjutata Põltsamaa jõe veetaset ega kvaliteeti. (Endla looduskaitseala soostiku.... 2014)

Linnusaare raba idaservas teostatakse sarnased tööd.

1.5 Meediakajastus Linnusaare raba taastamisest

Linnusaare rabas toimuvaid taastamistöid on kajastanud mitmed erinevad meediakanalid. Seda teemat on kajastatud sealhulgas Maalehes, Virumaa Teatajas, Postimehes, , telesaates Osoon ja veebikeskkonnas Bioneer.ee.

23. novembril aastal 2011 ilmus Tartu Postimehes artikkel pealkirjaga "RMK hakkab Endla raba taastama". Antud artiklis kirjutatakse sellest, et RMK alustab veerežiimi parandustöödega Toodiksaare sihtkaitsevööndis. Linnusaare raba mainitakse artikli lõpus, kus tuuakse välja, et Linnusaare raba on üks suurimaid rabasid kaitseala idaosa rabadest. Antud artikkel annab pigem informatsiooni teise läheduses asuva raba taastamisest ja taastamisest üldiselt. Artikkel on saadaval veebikeskkonnas ja on koostatud RMK blogi põhjal. (RMK hakkab... 2011) 24. november 2011 on sarnane artikkel ilmunud väljaandes Bioneer.ee. Artikli sisu on sama, mis Tartu Postimehes ilmunud artiklis ning on samuti koostatud RMK blogi põhjal. (RMK alustab... 2011)

Virumaa Teatajas ilmus 16. detsembril 2015 artikkel pealkirjaga "Eesti muudab metsad soodeks tagasi". Selles artiklis kirjutatakse et, tolleaegne keskkonnaminister Marko Pomerants külastas taastama hakatavat Linnusaare raba. Artiklis kirjutati, mis töödega oldi alustatud tehtud ja mis olid plaanitavad tööd. Artikli ilmumise ajaks olid tehtud raietööd, sealhulgas Eesti suurim lageraie, mis oli 77 hektari suurune. Erinevate tööde käigus luuakse 625 hektari suurune ala, kuhu hakkab tekkima soo. (Eesti hakkab... 2015)

2016 aasta 1. detsembril ilmus Maalehes artikkel pealkirjaga "Pärnumaal laiuvad suurimad metsad, kust Puitu raiuda". Selles artiklis eri maakondade metsandusest ja erinevates piirkondades toimuvatest lageraietest. Ühes lõigus mainitakse Linnusaare raba. Selles lõigus on kirjutatud, et kõige suurem lageraie Eestis toimus Linnusaare rabas, kus raiuti 77 hektari jagu metsa ning et selle abil luuakse võimalus 625 hektari suuruse soo taastekkeks. Artikkel on kättesaadav elektrooniliselt. (Pärnumaal laiuvad... 2016)

2. november 2016 ilmus veebikeskkonnas Bioneer.ee artikkel pealkirjaga "Endla soostiku soode taastamisest". Artiklis kirjutatakse Kaasikjärve raba taastamisest ja et see on juba lõpusirgel. Linnusaare raba kohta kirjutatakse, et seal tehakse erinevaid puistu

manipulatsioone ning tulevikus on näha, milline viis on soode taastamiseks efektiivseim. Artiklis mainitakse ka, et peamiseks taastamistööks Linnusaare rabas on kraavide sulgemine. Artikkel on koostatud RMK blogi põhjal. (Endla soostiku... 2016)

8. detsember 2016 ilmus Maalehes artikkel pealkirjaga "Linnusaare raba sai puudest puhtaks". Artiklis kirjutatakse Kaasikjärve ja Linnusaare rabade taastamisest. Räägiti Kaasikjärve rabas tehtud taastamistöödest ja sellest, et see on kõige paremini presenteeritav taastamisobjekt, sest seda on näha otse matkaradadelt. Artiklis kirjutati Linnusaare rabas tehtud ja tulevikus plaanitavatest töödest. Mainiti 77 hektari ulatuses tehtud lageraiet ja seda, et tulevikus tuleb Linnusaare rabas olevad kuivenduskraavis sulgeda. Artikkel on koostatud RMK blogi põhjal ning on kättesaadav Maalehe veebikeskkonnas. (Linnusaare raba sai... 2016)

ETV telesaates Osoon kajastati Linnusaare raba taastamist 16. oktoober 2017. Linnusaare raba taastamise teemat näidati koos Viljandimaal asuva Soosaare soo taastamisega. Linnusaare raba kohta näidati kolme eri saateklippi. Kokku sai Linnusaare raba taastamine eetriaega 12 minutit ja 20 sekundit. Saates näidati, kuidas aetakse kopaga kinni kuivenduskraave ja selgitati mida täpselt tehakse, räägiti kuivendamise ajaloost, soode taastamise tähtsusest ja soode endi tähtsusest ökosüsteemis. (Osoon 2017)

2. METOODIKA

Antud bakalaureusetöö jaoks andmete kogumiseks kasutati poolstruktureeritud kvalitatiivset intervjuerimismeetodit (Laherand 2008). Töö autori eesmärgiks oli intervjuerida seitsmet inimest, õnnestus intervjuerida kuute inimest. Intervjueritavate arv sõltus Piibe küla elanike arvust ja nende kättesaadavusest. Töö autor valis inimesed, keda võib antud teema rohkem puudutada. Valikut mõjutas ka inimeste vanus, töö autor soovis intervjuerida nii nooremaid kui ka vanemaid inimesi. Töösse valiti inimesi vanusest 24 – 81. Intervjuude eesmärk oli välja selgitada, kui teadlikud on inimesed soode taastamise teemal, kas nad on teadlikud, et nende läheduses toimuvad taastamistööd, mis on nende suhtumine sellesse, kas see kuidagi neid mõjutab. Küsimuste koostamisel olid abiks Piret Pungas-Kohv ja Mariliis Haljasorg Eestimaa Looduse Fondist.

Intervjuerija helistas intervjueritavatele ette ja leppis kokku sobiva aja ja koha. Kahe intervjueritava puhul käis töö autor intervjuerimas nende kodus, ülejäänud juhtudel eelistasid intervjueritavad intervjuu läbi viia töö autori kodus. Intervjuu kestis 15-20 minutit. Intervjueritavate nõusolekul lindistas töö autor intervjuud. Intervjueritavad vastasid küsimustele meelsasti.

Piibe küla asub Lääne-Virumaal, Väike-Maarja vallas (joonis 3). Piibe küla on Linnusaare raba taastamisalale lähim küla. Keskkonnaameti andmetel on 2017 aasta seisuga Piibe külas 54 elanikku (2017. aasta... 2017). Piibe küla mainiti kirjasõnas esmakordselt 1282 (Pypen). 17. sajandil asutati Piibe mõis Liigvalla mõisast eraldades. Mõis kuulus 17. sajandil ja 18. sajandi alguses Stackelbergidele, 18. sajandi teisest poolest alates kuulus mõis Baeride valdusesse. Piibe mõisas on sündinud Magnus Johann von Baer ja tema poeg Karl Ernst von Baer. Tänapäevaks on mõisakompleksist säilinud vaid mõni kõrvalhoone ja Karl Ernst von Baeri poolt istutatud kolm tamme. (Piibe küla 2018) Mõisa järgi on saanud ka nime vana Tartu - Tallinn maantee ehk Piibe maantee (Piibe 2013).

Joonis 3. Piibe küla asukoht Eesti kaardil

3. TULEMUSED JA ARUTELU

3.1 Tulemused

Intervjueeriti kuute inimest, kellest kaks olid meessoost isikud ja 4 olid naissoost isikud. Intervjueeritavate vanused olid – 24, 27, 34, 59, 72 ja 81 aastat . Vastuste analüüsimiseks jagab töö autor vastajad kahte rühma – kuni 40. aasta vanused isikud ja üle 40. aastased isikud, mõlemas rühmas kolm vastajat, sealhulgas üks mees ja kaks naist.

Alla 40 aastaste isikute puhul oli Piibe küla kahe vastaja puhul vanematekodu või suvekodu ning ühe vastaja puhul alaline elukoht. Üle 40 aastaste isikute puhul oli kõigil Piibe küla alaliseks elukohaks.

Intervjuude ankeedid on toodud Lisas 1.

Mis on sinu suhe soodega, kas käid, kui tihti, mis eesmärgil?

Alla 40 aastaste vastajate seas oli põhiline vastus see, et käiakase soodes looduse nautimise eesmärgil. Küsimusele tuli kolm erinevat vastust – käiakse harva, käiakse vähemalt paar korda aastas, käiakse vähemalt korra kuus. Üle 40 aastaste vastajate seas oli kaks vastust sellised, et kõrge ea ja terviseprobleemide tõttu ei ole enam võimalik käia, kuid noores eas sai tihti marjul käidud ja niisama ringi vaatamas. Kolmas isik vastas, et ei oska täpselt öelda, kui tihti käib kuid käib soojärvedel või jõel kalal ning soodes niisama ringi vaatamas.

Kas tead, mis on mis on soode ja rabade roll ökosüsteemis/looduses?

Alla 40 aastastest vastajatest ei osanud keegi sellele küsimusele vastata. Kuna intervjueeritavad ei osanud vastata, siis töö autor seletas seda neile. Üle 40 aastastes oskas vastata kaks vastajat ja üks vastaja ei osanud. Esimene isik vastas, et sood puhastavad vett ja soodes saab marjul käia. Teine isik vastas, et loodus säiliks ja et sood on vajalikud lindudele ja teistele loomadele ja kolmas isik ei osanud küsimusele vastata.

Kas tead, et nõukogude ajal toimus soode kuivendamine (maaparandus)?

Alla 40 aastastest vastajatest olid sellest teadlikud kaks vastajat, kolmas vastaja ei olnud teadlik nõukogudeaegsest soode kuivendamisest, kuid oli varasemast soode kuivendamisest lugenud ilukirjandusest. Üle 40 aastastest vastajatest olid kõik kolm sellest teadlikud.

Kas tead, et nüüd neid taastatakse?

Alla 40 aastastest olid sellest teadlikud kaks vastajat ning üks vastaja ei olnud sellest teadlik. Üle 40 aastastest vastajatest vastasid kõik kolm, et on sellest teadlikud.

Mis tegevustega seostub sulle soode taastamine?

Alla 40 aastased vastajad vastasid järgnevalt: a) *''No nad midagi kaevandavad, et kui on vett ära läinud, et tuleks tagasi see vesi.''* b) *''Tehakse seal midagi, et veetaset tõsta. Aetakse kraave kinni.''* c) *''Kraavid aetakse kinni. Tekib sinna märg ala, ei ole võimalik seal enam liikuda/kõndida.''* Üle 40 aastastest oskas küsimusele vastata üks isik. Tema vastus oli: *''kraavid aetakse kinni kopaga, puid võetakse maha, lagedaks tehakse osa.''* Teine isik vastas, et ta ei tea ja kolmanda isiku vastus puudub, sest temalt ei küsitud intervjuu käigus seda küsimust. Intervjueerija selgitas, mis töid soode taastamisel teostatakse.

Kuskohast oled saanud soode taastamise kohta informatsiooni?

Alla 40 aastastest vastasid kaks isikut, et nad on vist uudistest selle kohta kuulnud. Üks isik vastas, et on sellest kuulnud vaid suusõnaliselt. Üle 40 aastaste isikute vastused on järgmised: a) *''Eks uudistes on vast räägitud. Või raadios.''* b) *''Lehest olen lugenud. Internetist ei ole lugenud, mulle ei meeldi ekraanist lugeda. Uudistest olen ka kuulnud, iga õhtu kuulan uudiseid.''* c) *''Eks olen kuulnud ikka uudistest, aga ei ole täpselt meeles kust. Ei ole pidanud vajalikuks meeles pidada.''*

Kas sinu arvates on vaja soid taastada?

Sellele küsimusele vastasin nii alla 40 aastased kui ka üle 40 aastased jaatavalt. Üks vastaja alla 40 grupist lisas, et läheduses on vähe kohti, kus loodust nautimas käia ja Linnusaare raba taastamisega tuleks kodulähedane koht juurde, kus käia. Ka üks vastaja üle 40 aastaste grupis lisas, et tema arvates on see hea selleks, et säiliks marjakohad loodus nii nagu ta loodud on.

Kas tead kus asub Linnusaare raba?

Sellele küsimusele vastasid kõik vastajad jaatavalt.

Kas tead, et seal käivad taastamistööd?

Alla 40 aastaste seast vastas jaatavalt üks vastaja, kaks vastajat vastasid, et nad ei tea seda. Üks vastaja lisas veel, et info on täitsa puudulik. Tagantjärele tuli vastajale meelde, et ta on siiski küla pealt seda informatsiooni kuulnud. Üle 40 aastaste seas vastasid kaks isikut, et nad teavad et seal käivad taastamistööd ja üks isik vastas, et ta teab et midagi seal tehakse kuid ta ei tea täpselt mida.

Kas oled sellega kuidagi kokku puutunud (taastamisega)?

Kõik vastajad vastasid, et nad ei ole sellega kokku puutunud. Üks üle 40 aastaste seast lisas, et käis seal mõni aeg tagasi uudistamas.

Kas oled kuskilt saanud Linnusaare raba taastamise kohta informatsiooni?

Alla 40 aastaste seast kaks vastajat on saanud informatsiooni küla pealt või tuttavate käest. Üks vastaja ei ole kuskilt selle kohta informatsiooni saanud. Üle 40 aastaste seast olid vastused erinevad. Vastused olid a) *''Käisin ise seal vaatamas, nägin et mõni masin läks sinna,siis läksin ja vaatasin mis tehakse seal. Uudishimu on selline. Uudistest ei ole kuulnud ega näinud''* b) *''Lehest olen lugenud. Telekast uudistest olen ka näinud. Väga palju on toonitatud just seda Linnusaare taastamist sest see oli üks esimesi. ''* c) *''Uudistes kindlasti on olnud et tehakse aga ei jää meelde. Küla pealt ei ole kuulnud. Räägivad küll et teevad midagi aga mida täpselt, seda ei räägi. ''*

Kas oskad and nõu, kuidas inimesi paremini teavitada?

Alla 40 aastaste vastajate seas olid kõigil erinevad vastused: a) *''Kas just uste taga käia aga panna mingid kuulutused külapeale või postkasti mingid flaierid. Siin elavad vanemad inimesed, et nemad ei tea ilmselt, et nendeni ka info jõuaks. ''* b) *''Peaks teavitama, näiteks meedias, kasvõi raadios sellest rääkida jne. Inimesed võiks ikka teada sellest. ''* c) *''Võiks kajastada seda teemat kuskil uudistesaares või raadios, mitte ainult loodussaadetes nagu Osoon sest paljud ei vaata neid saateid. Sellest võik rääkida näiteks Reporteris või mingis muus populaarses uudistesaares. ''* Üle 40 aastaste hulgas on kaks vastust: a) *''Usun et kes*

vähegi loeb lehte või televiisorit vaatab/raadiot kuulab ikka teab. Aga jah kõigil ei käigi lehed ega kuula ka midagi.. Kokku kutsuda ja mingi koosolek teha vms'' b) ''Võtta ja viia sinna ekskursioonile, näidata et mida tehakse.''

Kas sul on isiklik suhe/kokkupuude Linnusaare rabaga? (marjul käimine, jahil käimine, lihtsalt seal käimine, kuivendamine nõukogude ajal).

Alla 40 aastaste vastused on sellised: a) ''Olen käinud. Olen käinud kalal, paadiga seal. Loodusreisil, puhkamas.'' b) *''Paraku väga ei ole. Jõel kanuutamas olen käinud, muud ei ole.''* c) *''Täiskasvanuna olen käinud seal marjul, lapsena käisin jõel paadiga seal lähedal.''*

Üle 40 aastaste isikute vastused: a) ''Marjul käin, kalal käin, niisama käin.'' b) *''Jah ega see marjul käik seal oligi, seda me ühtelugu meenutame veel kuidas sai käia. Ükskord käisime seal külgkorviga mootorrattaga.''* c) *''Marjul käimine oli põhiline, kott selga ja õhtul alles tagasi.''*

Kas Linnusaare raba taastamine on sind kuidagi isiklikult mõjutanud? Kui jah, siis kuidas?

Alla 40 aastaste vastajate vastused olid kõigil et ei ole mõjutanud. Üle 40 aastaste vastajate seas oli erinevaid vastuseid: a) ''Hea kalakäimise koht keerati nahka. Aga las teevad, ega vett on tegelikult vaja.'' b) *''Ei ole, vanast peast enam seal ei käi nagunii, tervise pärast. Noorem oleks siis käiks ikka vaatamas.''* c) *''Ei ole.''*

Mis sa arvad Linnusaare raba taastamisest? Kas see on sinu arvates vajalik? Kas see toob endaga kaasa midagi head/halba

Alla 40 aastaste vastused: a) ''Arvan et on küll vajalik. Endla on üsna kaugel Piibest, kohalikel oleks siinsamas lähedal koht kus käia loodust nautimas.'' b) *''On ikka hea, sest vesi jookseb siis ilusti ära ja ehk oleks siis uputusi ka vähem seal piirkonnas''* c) *''Ma arvan et see on hea, et seda tehakse. Hea loodusele.''* Üle 40 aastaste vastused: a) *''Ikka on hea.''* b) *''Loodus ikka nii nagu on loodud peab säilima. On vajalik. Head ikka toob kaasa.''* c) *''Kui midagi hästi tehakse on alati vaja, mina ütlen ikka. Ei tea kas ta halba toob, ilmselt ei too.''*

Kas sinu arvates võiks taastamistöödesse kuidagi kaasata kohalikke elanikke? Kui jah siis kuidas?

Alla 40 aastaste seas on sellel küsimusele üks vastus - *''Jah, talgusid võiks korraldada.. Arvan et inimesed tuleksid ja oleksid huvitatud sellest asjast aga paljud inimesed ei tea praegu et seal mingeid töid tehakse.''* Ülejäänud vastajatelt selles vanusegrupis seda küsimust intervjuul ei küsitud. Üle 40 aastaste seas on sellel küsimusele kaks vastust: a) *''Ma ei tea oleneb, kes siin on.. Polegi kedagi enam. Noorematel kiire, vanematel tervis kehva.''* b) *''Võiks küll, kui võetakse. See peab ikka olema kooskõlas kõigega.''*

3.2 Arutelu

Küsitletud inimesed olid teadlikud sellest, millised looduskooslused on sood ja rabad ning igatüüpi oli ka mingi kokkupuude nendega. Nooremad inimesed käivad oma vabal ajal soodes ja rabades loodust nautimas, vanemad inimesed üldjuhul oma tervise tõttu ei ole võimelised käima, kuid kui tervis võimaldaks siis nad käiksid. Soode ja rabade rollist ökosüsteemis olid teadlikud vähesed inimesed. See võib tuleneda sellest, et mõned inimesed ei pea seda informatsiooni enda jaoks oluliseks või nad ei ole selle peale kunagi mõelnud. Need isikud, kes sellel küsimusele vastasid ja teadsid soode ja rabade rolli looduses, olid ka elukogenud.

Nõukogudeaegsest maaparandusest olid rohkem teadlikud vanemad inimesed. Nooremad sellest üldjuhul ei teadnud. Seda, et nüüd taastatakse nõukogude ajal kuivendatud soid teadsid kõik, peale ühe alla 40 aastaste gruppi kuuluva isiku. Seda, kuidas soode taastamine täpselt käib enamjaolt ei teatud. Arvati küll, et kaevatakse seal midagi, aetakse kraave kinni ja tekib selle tõttu märg ala. Tavainimesele ehk ei ole see info niiväga oluline ja vajalik, kuid ehk aitaks see paremini aru saada, kuidas ja miks soid täpsemalt taastatakse. Seda infot saab mingil määral uudistekanalitest, sest mõningates artiklites on põgusalt kirjeldatud, mis tegevused kuuluvad soode taastamise hulka. Kõikide vastajate poolt peeti vajalikuks soode taastamist. Lisati, et soode taastamisega tekiks juurde looduskauneid kohti, kus käia ning suureneks marjakohtade arv.

Linnusaare raba asukohast olid teadlikud kõik vastajad. Sellest, et Linnusaare rabas käivad taastamistööd teadis alla 40 aastaste rühmast üks isik ja üle 40 aastaste rühmast kaks isikut. Selle põhjus võib olla vähene kajastatus ja elanike vähene või puudulik informeerimine taastamistööde teostajate poolt. Inimesed, kes olid sellest teadlikud olid seda informatsiooni

saanud peamiselt suusõnaliselt, tuttavate käest kuulnud. See informatsiooni liikumisviis ei pruugi olla kõige parem, kuna võimalik on valeinformatsiooni levik. Vastajate seas leidis ka üks vastaja, kes oli kuulnud Linnusaare raba taastamise kohta uudistes ja lugenud lehest. Intervjuude põhjal võib öelda, et see on pigem erand, sest suur osa vastajatest ei ole meediast seda informatsiooni saanud. Üks intervjuerija sai taastamisest nii teada, et käis ise Linnusaare rabas uurimas ning uuris täpselt tööliste käest, mis seal tehakse (sellel ajal toimus puistu raie). Intervjueritavad pakkusid omalt poolt välja flaierte postkasti panemise, taastamisaladele ekskursioonile viimise, koosoleku kokku kutsumise, teema suure vaatajaskonnaga uudistesaares kajastamise. Töö autor nõustub flaierte postkasti panemise ideega, kuna siis jõuaks info kõigini. Töö autor arvab, et see ei jääks inimestele kahe silma vahele, sest elanikud kontrollivad oma postkaste regulaarselt ning ilmselt jääks see inimestele silma ka muu posti seast. Samuti on see info levitaja jaoks väikese vaevaga edastatav informatsioon, keerulisem oleks korraldada ekskursiooni või koosolekut. Siiski, ka koosoleku idee oleks hea, kuid selle puhul peaks tegema taustauuringut, kui paljud kohalikud inimesed oleksid huvitatud. Kuna asula rahvaarv on väike, siis võib koosoleku vastu huvi olla väike. Ka ei puuduta Linnusaare raba taastamise projekt maaomanikke (ühtegi eramaad ei jää taastamisalale), kellele võiks koosolek otsest huvi pakkuda. Meediakajastus, mis on toodud välja peatükis 1.5, ei ole töö autori hinnangul piisav informeerivaks kohalikke elanikke. Need vähesed infokillud, mis jõuavad meediasse, kaovad kõige muu seas ära ning ei hakka kohalikele silma ning ei täida kohalike teavitamise eesmärki. Töö autor kui kohalik elanik ei ole ühegi välja toodud artikli peale sattunud, seda meedias näinud. Ainukene meediaallikas, kust töö autor on saanud Linnusaare raba taastamise kohta informatsiooni on telesaade Osoon ning seda seetõttu et on saate regulaarne vaataja.

Peamine seotus Linnusaare rabaga on inimestel seoses seal vabal ajal käimisega – kalal käimine, paadiga jõel käimine, marjul käimine. Noorematel vastajatel on Linnusaare rabaga vähem kokkupuudet ja mälestusi, kuid vanematel vastajatel on nooruspõlve mälestused, kuidas seal vanasti peamiselt marjul käidi. Vanematel on rohkem mälestusi ja seoseid seetõttu, et nemad on selles piirkonnas veetnud terve oma elu ning Linnusaare raba on olnud pidevalt osa nende elust.

Intervjuu käigus küsiti vastajatelt, et kas võiks kuidagi kaasata kohalikke elanikke taastamistöödesse. Üks vastaja arvas et võiks küll kuid kuna külasse ei ole jäänud palju

elanikke, paljudel küla vanematel elanikel on terviseprobleemid ja noorematel on kiire. Oli ka optimistlikumaid arvamusi – üks vastaja arvas, et inimesed tuleksid ja aitaksid hea meelega. Töö autori arvates ei pruugi näiteks talgute korraldamine õnnestuda, kuna kohalike huvi võib olla väike. Ka ei näe töö autor, kuidas oleks võimalik Linnusaare rabas talgusid korraldada, kuna enamus tööd teostatakse ekskavaatoriga. Võib – olla oleks sobilik eelnevalt välja kuulutatud ekskursion või tutvustav käik.

Linnusaare raba taastamist pidasid kõik vastajad vajalikuks. Ühelgi intervjuueeritaval ei olnud midagi negatiivset Linnusaare raba taastamise kohta öelda. Töö autor ei näe ametiasustuste ja kohaliku kogukonna vahel võimalikku konflikti Linnusaare raba taastamise tõttu. Linnusaare raba taastamine ei mõjuta kuidagi ka ühtegi maaomanikku ega põllumeest. Seda, et konfliktide tekkimine on vähetõenäoline, näitab ka see, et kohalik kogukond ei ole väga teadlik sellest, et Linnusaares käivad taastamistööd. Ka on taastamistööd juba mõnda aega käinud, ning selle ajaga oleksid juba konfliktid tekkinud.

Töö autor leiab intervjuude põhjal, et kohalikud elanikud suhtuvad Linnusaare raba taastamisse hästi ning neile ei tekita see mingeid ebamugavusi ega ka ei puuduta kedagi otseselt. Töö autor on ka ise kohalik elanik, ning ei ole samuti tundnud, et Linnusaare raba taastamistööd teda kuidagi halvasti mõjutaks või ebameeldivusi tekitaks. Pigem leiab töö autor, et see on vajalik.

Kuna antud töö tulemustest on huvitatud ka Eestimaa Looduse Fond, siis siinkohal toob töö autor välja mõned tähelepanekud. Viis intervjuueeritavat kuuest eelistas mitte kohtuda intervjuu jaoks enda kodus, vaid eelistas minna intervjuueerija (intervjuueeriv ehk töö autor on samuti kohalik elanik) koju. Töö autor leiab, et kohalikega tuttav olemine ei olnud tingimata eelis nende intervjuueerimisel. Intervjuueeritaval oli küll võibolla mugavam, kui intervjuueerija oli neile tuttav isik. Ilmselt oleksid nad nõus ka vastama küsimustele kui nende juurde läheb keegi näiteks Eestimaa Looduse Fondist. Spetsialistil on ka rohkem kogemust selles valdkonnas kui oli töö autoril, kuna töö autori jaoks oli see esmakordne kogemus intervjuu küsimuste koostamiseks ning intervjuude läbi viimiseks. Spetsialist suudaks ehk oma kogemuse tõttu inimestest rohkem välja meelitada.

Soovitused intervjuueerimiseks: kui keegi, kes ei ole kohalik, sooviks minna intervjuusid tegema, siis töö autor soovib kindlasti eelnevalt kontakteeruda. Teades kohalikke ja nende elu, siis paljud ei ole iga kell kodus; paljud ei soovi, et keegi neile uksele koputama läheb.

KOKKUVÕTE

Sooks loetakse märgala, kus on turba paksus üle 30 cm ja turba ladestumine ei ole katkenud. Soodel on kolm arengujärku – madalsoo, siirdesoo ja kõrgsoo ehk raba. Kunagi oli Eesti soid miljoni hektari jagu, millest tänaseks on alles jäänud 325 000 hektarit. Aastaks 2020 on Eestis eesmärk taastada vähemalt 10 000 hektari jagu soid. Soode taastamine on oluline mitmel põhjusel, üheks olulisemaks põhjuseks süsihappegaasi (CO₂) emissioon. Linnusaare raba asub Lääne-Virumaal ning jääb Endla looduskaitsealasse. Linnusaare raba pindala on 1200 ha, sellest taastamisele kuulub ligi 500 ha.

Antud töö jaoks andmete kogumiseks kasutati kvalitatiivset intervjuerimismeetodit. Kokku intervjueriti kuute isikut. Isikud on elanikud Piibe külas, mis on lähim asula Linnusaare rabale. Intervjueritavad on vanusest 24 kuni vanuseni 81. Kokku oli kaks meessoost isikut ning neli naissoost isikut. Intervjuud kestsid keskmiselt 15-20 minutit.

Intervjuudest selgus, et teavitamine Linnusaare raba taastamise kohta ei ole olnud piisav, leidus inimesi, kes sellest midagi ei teadnud. Leidus inimesi, kes on sellest lugenud ajalehest ning leidus ka inimesi, kes olid seda kuulnud külapealt või ise rabas käies selle avastanud. Inimeste suhtumine Linnusaare raba taastamisse oli positiivne, keegi ei avaldanud vastumeelt ega toonud välja halbu külgi.

SUMMARY

Mire is a wetland, where the layer of peat is at least 30 cm thick and continuously growing. Once there was 1 000 000 hectares of mires in Estonia, today there is 325 000 hectares left due to massive drainage. Estonia has to restore at least 10 000 hectares of mires by 2020. The restoration of mires is important for many reasons, most important of them is to reduce

the emission of CO₂. Linnusaare bog is located in Lääne-Viru county and it is a part of the Endla nature reserve. The area of Linnusaare bog is 1200 hectares from which almost 500 hectares are going to be restored.

The data for this thesis was collected by qualitative interviewing method. Six local people were interviewed. Interviewed persons are local villagers in Piibe village, which is the closest place to Linnusaare bog where the restoration is taking place. Interviewed people were from age 24 to age 81. There were two males and four females.

It was found out in the interviews that informing about restoration works in Linnusaare bog were not enough. There were people that did not know about it. There were few people who had read about it from the newspaper or seen it on television. There were also people who had found it out by themselves by going to the Linnusaare bog. The attitude towards restoration of Linnusaare bog was good. Everyone was in favour of restoration and nobody was against it.

KASUTATUD ALLIKAD

1. Eesti soode seisund ja kaitstus. (2013). /Koost. J. Paal, E. Leibak. Tartu: Eestimaa Looduse Fond. 158 lk.
2. Endla looduskaitseala. (2013) – Eesti entsüklopeedia. http://entsyklopeedia.ee/artikkel/endla_looduskaitseala (16.05.2018).
3. Endla looduskaitseala kaitse-eeskiri. (2005) – Riigi teataja. <https://www.riigiteataja.ee/akt/944646> (16.05.2018)
4. Endla looduskaitseala kaitsekorralduskava 2015 – 2024. (2015) – Keskkonnaamet. https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/endlalka_kkk_2015_2024_avalik.pdf (16.07.2018).
5. Eesti muudab metsad soodeks tagasi. (2015) – Virumaa Teataja. <https://virumaateataja.postimees.ee/3437155/eesti-muudab-metsad-soodeks-tagasi> (17.05.2018).
6. Endla looduskaitseala soode taastamine. (2018) – Riigimetsa majandamise keskus. <https://www.rm.ee/organisatsioon/el-fondid-1/uhtekuuluvusfond/endla-lk-soode-taastamine> (21.05.2018).
7. Endla looduskaitseala soostiku soode veerežiimi taastamistööd. Linnusaare raba lääneserv. (2014). Ehitusprojekt. OÜ Inseneribüroo STEIGER. 23 lk.
8. Endla soostiku taastamisest. (2016) – Bioneer.ee. <https://www.bioneer.ee/endla-soostiku-soode-taastamisest> (17.05.2018).
9. LIFE projekt. "Sood kaitse ja taastamine". (2018) – Eestimaa Looduse Fond. <https://soo.elfond.ee/projektist/> (20.05.2018).
10. Laherand, M. 2008. Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn: Sulesepp. 384 lk.
11. Linnusaare raba sai puudest puhtaks. (2016) – Maaleht. <http://maaleht.delfi.ee/news/lehelood/koik/linnusaare-raba-sai-puudest-puhtaks?id=76437975> (17.05.2018).
12. Madalsood. (2018). – Eesti sood. <http://www.soo.ee/madalsood> (16.05.2018).
13. Osoon. (2017) – Eesti Rahvusringhääling. <https://etv.err.ee/v/elusaated/osoos/saated/480085ba-3a79-42b5-8dc5-6d1fc983f354/osoos> (17.05.2018).
14. Piibe. (2013) – Eesti entsüklopeedia. <http://entsyklopeedia.ee/artikkel/piibe2> (16.05.2018).

15. Piibe küla. (2018) – Eestigiid.ee. <http://www.eestigiid.ee/?CatID=281&ItemID=1602> (16.05.2018).
16. Pärnumaal laiuvad suurimad metsad, kust puitu raiuda. (2016) – Maaleht. <http://digileht.maaleht.delfi.ee/uudised/parnumaal-laiuvad-suurimad-metsad-kust-puitu-raiuda?id=76421209> (17.05.2018)
17. RMK alustab Endla raba taastamist. (2011) – Bioneer.ee. <https://www.bioneer.ee/rmk-alustab-endla-raba-taastamist> (17.05.2018).
18. 2017. aasta rahvaarv asustusüksustes. (2017) – Keskkonnaministeerium. https://www.envir.ee/sites/default/files/2017_rahvaarv.pdf. (16.05.2017).
19. RMK hakkab Endla raba taastama. (2011) – Tartu Postimees. <https://tartu.postimees.ee/644684/rmk-hakkab-endla-raba-taastama> (17.05.2018).
20. Sada aastat soouuringute algusest Toomal. (2010) – Eesti loodus. <http://www.eestiloodus.ee/index.php?id=3482> (17.05.2018).
21. Soo. (2018). – Eesti turbaliit. <http://www.turbaliit.ee/soo/> (16.05.2018).
22. Siirdesod. (2018) – Eesti sood. <http://www.soo.ee/siirdesood> (16.05.2018).
23. Sood. (2017) – Keskkonnaamet. <http://www.keskkonnaagentuur.ee/et/e-teenused/eesti-riikliku-bioloogilise-mitmekesisuse-teabevorgustiku-koduleht/okosusteenne-1> (16.05.2018).
24. Soo arengu kolm astet. (2016) – Keskkonnaamet. <http://www.keskkonnaagentuur.ee/et/eesti-riikliku-bioloogilise-mitmekesisuse-teabevorgustiku-koduleht/okosusteenne-lahenemine/sood/so-0> (17.05.2018).
25. Soode levik Eestis. (2013) – Kohila keskkonnahariduse keskus. <http://rabivere.kohila.edu.ee/sood-eestis#> (17.05.2018).
26. Soode taastamine. (2018) – Keskkonnaministeerium. https://www.envir.ee/sites/default/files/soode_taastamine.pdf (20.05.2018).
27. Soode tegevuskava. (2015) – Keskkonnaministeerium. https://www.envir.ee/sites/default/files/soode_tegevuskava.pdf (20.05.2018).
28. Valk, U. (2005). Eesti rabad. Ökoloogilis-metsanduslik uurimus. Tartu. 314 lk.
29. 2017. aasta rahvaarv asustusüksustes. (2017) – Keskkonnaministeerium. https://www.envir.ee/sites/default/files/2017_rahvaarv.pdf. (16.05.2017).

LISAD

Lisa 1. Intervjuude küsimused ja vastused

Intervjuu nr 1

Sugu - naine

Vanus - 24

Perekonnaseis - vabaabieliu

Amet – elektrikilpide valmistaja

Haridus – kesk-eri

Alaline elukoht – Piibe

Mis on sinu suhe soodega? Kas käid, kui tihti, mis eesmärgil? Käin, rabades, aastas paar korda ikka. Jalutamas, loodust nautimas

Kas tead, mis on soode ja rabade roll ökosüsteemis/looduses? Ei tea.

Kas tead, et nõukogude ajal toimus soode ja rabade kuivendamine? Olen kuulnud.

Kas tead, et nüüd neid taastatakse? Seda vist ei ole kuulnud.

Mis tegevustega seostub sulle soode taastamine? No nad midagi kaevandavad, et kui on vett ära läinud, et tuleks tagasi see vesi.

Kuskohast oled saanud soode taastamise kohta infot? Uudistes ikka olen midagi kuulnud.

Kas sinu arvates on vaja soid taastada? Jah ikka. Tegelikult vaata kui vähe on neid kohti, kus käia. Võiks rohkem olla neid kohti kus inimesed saavad käia, oleks mingid matkarajad jne.

Kas tead kus asub Linnusaare raba? Jah.

Kas tead et seal käivad taastamistööd? Ei tea, nüüd tean.

Kas oled sellega kuidagi kokku puutunud? Ei ole.

Kas oled kuskilt saanud Linnusaare raba taastamise kohta infot? Seda, et seal tehakse, seda küll ei ole. Isegi küla pealt pole kuulnud.

Kas oskad anda nõu, kuidas paremini teavitada inimesi sellel teemal (soode/rabade taastamine). Kas just uste taga käia aga panna mingid kuulutused külapeale või postkasti mingid flaietid. Siin elavad vanemad inimesed, et nemad ei tea ilmselt, et nendeni ka info jõuaks.

Kas sul on isiklik suhe/kokkupuude Linnusaare rabaga? (marjul käimine, jahil käimine, lihtsalt seal käimine, kuivendamine nõukogude ajal). Olen käinud. Olen käinud kalal, paadiga seal. Loodusreisil, puhkamas.

Kas Linnusaare raba taastamine on sind kuidagi isiklikult mõjutanud? Kui jah, siis kuidas? Ei ole.

Mis sa arvad Linnusaare raba taastamisest? Kas see on sinu arvates vajalik? Kas see toob endaga kaasa midagi head/halba? Arvan et on küll vajalik. Endla on üsna kaugel Piibest, kohalikel oleks siinsamas lähedal koht kus käia loodust nautimas.

Kas sinu arvates võiks taastamistöödesse kuidagi kaasata kohalikke elanikke? Kui jah siis kuidas? Jah, talgusid võiks korraldada.. Arvan et inimesed tuleksid ja oleksid huvitatud sellest asjast aga paljud inimesed ei tea praegu et seal mingeid töid tehakse.

Intervjuu nr 2

Sugu - Mees

Vanus - 27

Perekonnaseis - Vallaline

Amet - autoelektrik

Haridus - põhiharidus

Alaline elukoht – Tartu, Piibe küla on lapsepõlvkodu/vanematekodu. Külatab nädalavahetusesti

Mis on sinu suhe soodega? Kas käid, kui tihti, mis eesmärgil?

Ei ma olen ikka käinud jah. Aga suht vähe. Kui käin siis, loodust nautimas.

Kas tead, mis on soode ja rabade roll ökosüsteemis/looduses?

Ei tea.

Kas tead, et nõukogude ajal toimus soode ja rabade kuivendamine?

Jah, seda ma isegi tean.

Kas tead, et nüüd neid taastatakse?

Olen kuulnud

Mis tegevustega seostub sulle soode taastamine?

Tehakse seal midagi, et veetaset tõsta. Aetakse kraave kinni.

Kuskohast oled saanud soode taastamise kohta infot?

Uudistest võibolla kuulnud.

Kas sinu arvates on vaja soid taastada?

Ikka vast jah.

Kas tead kus asub Linnusaare raba?

Ikka tean kus on.

Kas tead et seal käivad taastamistööd?

Ei tea, info täita puudulik. Tagantjärele mõeldes olen tuttava käest kuulnud ikka küll. Aga rohkem pole küll midagi kuskilt kuulnud.

Kas oled sellega kuidagi kokku puutunud?

Ei ole.

Kas oled kuskilt saanud Linnusaare raba taastamise kohta infot?

Ainult küla pealt tuttava käest olen kuulnud.

Kas oskad anda nõu, kuidas paremini teavitada inimesi sellel teemal (soode/rabade taastamine).

Peaks teavitama, näiteks meedias, kasvõi raadios sellest rääkida jne. Inimesed võiks ikka teada sellest.

Kas sul on isiklik suhe/kokkupuude Linnusaare rabaga? (marjul käimine, jahil käimine, lihtsalt seal käimine, kuivendamine nõukogude ajal).

Paraku väga ei ole. Jõel kanuutamas olen käinud, muud ei ole.

Kas Linnusaare raba taastamine on sind kuidagi isiklikult mõjutanud, sinult midagi ära võtnud või ei saa seal enam taastamise tõttu midagi teha? Kui jah, siis kuidas?

Ei võta, ma arvan et ei võta kelleltki midagi ära.

Mis sa arvad Linnusaare raba taastamisest? Kas see on sinu arvates vajalik? Kas see toob endaga kaasa midagi head/halba?

On ikka hea, sest vesi jookseb siis ilusti ära ja ehk oleks siis uputusi ka vähem seal piirkonnas

Kas sinu arvates võiks taastamistöösse kuidagi kaasata kohalikke elanikke? Kui jah siis kuidas?

Vastus puudub.

Intervjuu nr 3

Sugu – naine

Vanus - 34

Perekonnaseis – Vallaline

Amet – elektrikomponentide valmistaja

Haridus – põhiharidus

Alaline elukoht – Rakke, Piibes asub lapsepõlvekodu/suvekodu

Mis on sinu suhe soodega? Kas käid, kui tihti, mis eesmärgil?

Käin seal loodust nautimas. Käin vähemalt korra kuus, üritan tihti käia sest mulle meeldib seal käia.

Kas tead, mis on soode ja rabade roll ökosüsteemis/looduses?

Ei tea.

Kas tead, et nõukogude ajal toimus soode ja rabade kuivendamine?

Ei tea. Aga olen kuivendamisest lugenud raamatust Tõde ja Õigus.

Kas tead, et nüüd neid taastatakse?

Jah.

Mis tegevustega seostub sulle soode taastamine?

Kraavid aetakse kinni. Tekib sinna märg ala, ei ole võimalik seal enam liikuda/kõndida.

Kuskohast oled saanud soode taastamise kohta infot?

Ainult suusõnaliselt, uudistest pole kuulnud.

Kas sinu arvates on vaja soid taastada?

Ma arvan küll, et on vaja.

Kas tead kus asub Linnusaare raba?

Jah tean.

Kas tead et seal käivad taastamistööd?

Tean.

Kas oled sellega kuidagi kokku puutunud?

Ei ole.

Kas oled kuskilt saanud Linnusaare raba taastamise kohta infot?

Tuttava käest olen kuulnud.

Kas oskad anda nõu, kuidas paremini teavitada inimesi sellel teemal (soode/rabade taastamine).

Võiks kajastada seda teemat kuskil uudistesaates või raadios, mitte ainult loodussaadetes nagu Osoon sest paljud ei vaata neid saateid. Sellest võik rääkida näiteks Reporteris või mingis muus populaarses uudistesaates.

Kas sul on isiklik suhe/kokkupuude Linnusaare rabaga? (marjul käimine, jahil käimine, lihtsalt seal käimine, kuivendamine nõukogude ajal).

Täiskasvanuna olen käinud seal marjul, lapsena käisin jõel paadiga seal lähedal.

Kas Linnusaare raba taastamine on sind kuidagi isiklikult mõjutanud? Kui jah, siis kuidas?

Ei ole.

Mis sa arvad Linnusaare raba taastamisest? Kas see on sinu arvates vajalik? Kas see toob endaga kaasa midagi head/halba?

Ma arvan et see on hea, et seda tehakse. Hea loodusele

Kas sinu arvates võiks taastamistöödesse kuidagi kaasata kohalikke elanikke? Kui jah siis kuidas?

Vastus puudub.

Intervjuu nr 4

Sugu – mees

Vanus - 59

Perekonnaseis - vabaabielu

Amet - Veoautojuht

Haridus - põhiharidus

Alaline elukoht – Piibe

Mis on sinu suhe soodega? Kas käid, kui tihti, mis eesmärgil?

Ei oska öelda kui tihti, ikka käin vahel. Kalal järvel või jõel, niisama vaatamas.

Kas tead, mis on soode ja rabade roll ökosüsteemis/looduses?

Eks nad puhastavad vett jne, marjul saab käia.

Kas tead, et nõukogude ajal toimus soode ja rabade kuivendamine?

Tean jah et toimus.

Kas tead, et nüüd neid taastatakse?

Jah tean.

Mis tegevustega seostub sulle soode taastamine?

Kraavid aetakse kinni kopaga, puid võetakse maha, lagedaks tehakse osa.

Kuskohast oled saanud soode taastamise kohta infot?

Eks uudistes on vast räägitud. Või raadios.

Kas sinu arvates on vaja soid taastada?

Jah.

Kas tead kus asub Linnusaare raba?

Jah.

Kas tead et seal käivad taastamistööd?

Jah.

Kas oled sellega kuidagi kokku puutunud?

Ei ole otseselt.

Kas oled kuskilt saanud Linnusaare raba taastamise kohta infot?

Käisin ise seal vaatamas, nägin et mõni masin läks sinna, siis läksin ja vaatasin mis tehakse seal. Uudishimu on selline. Uudistest ei ole kuulnud ega näinud.

Kas oskad anda nõu, kuidas paremini teavitada inimesi sellel teemal (soode/rabade taastamine).

Vastus puudub.

Kas sul on isiklik suhe/kokkupuude Linnusaare rabaga? (marjul käimine, jahil käimine, lihtsalt seal käimine, kuivendamine nõukogude ajal).

Marjul käin, kalal käin, niisama käin.

Kas Linnusaare raba taastamine on sind kuidagi isiklikult mõjutanud? Kui jah, siis kuidas?

Hea kalakäimise koht keerati nahka. Aga las teevad, ega vett on tegelikult vaja.

Mis sa arvad Linnusaare raba taastamisest? Kas see on sinu arvates vajalik? Kas see toob endaga kaasa midagi head/halba?

Ikka hea.

Kas sinu arvates võiks taastamistöödesse kuidagi kaasata kohalikke elanikke? Kui jah siis kuidas?

Vastus puudub.

Intervjuu nr 5

Sugu – naine

Vanus - 72

Perekonnaseis – Abielus

Amet - Pensionär

Haridus – 10 klassi

Alaline elukoht – Piibe

Mis on sinu suhe soodega? Kas käid, kui tihti, mis eesmärgil?

Noorest peast sai väga palju käia jõhvikal ja marjul. Siin Kanamatsi rabas ja seal taga Linnusaares.

Kas tead, mis on soode ja rabade roll ökosüsteemis/looduses?

Vajalik on küll jah, et loodus säiliks, lindudele ja kõigile vajalik

Kas tead, et nõukogude ajal toimus soode ja rabade kuivendamine?

Tean väga hästi. Vanasti pidime üle kraavide ronima seal kui käisime. Alguses ei olnud kraave aga hiljem oli kraav kraavis kinni.

Kas tead, et nüüd neid taastatakse?

Jah tean.

Mis tegevustega seostub sulle soode taastamine?

Vastus puudub.

Kuskohast oled saanud soode taastamise kohta infot?

Lehest olen lugenud. Internetist ei ole lugenus, mulle ei meeldi ekraanist lugeda. Uudistest olen ka kuulnud, iga õhtu kuulan uudiseid.

Kas sinu arvates on vaja soid taastada?

Ega ta halb ei ole. Vanasti oli nii palju marju, suured seljakotid olid täis. Aga nüüd vahepeal kuivas kõik ära, polnud midagi saada. Aga jah see on vajalik et oleks marju ja kõike, et säiliks loodus nii nagu ta loodud on.

Kas tead kus asub Linnusaare raba?

Jah.

Kas tead et seal käivad taastamistööd?

Tean küll

Kas oled sellega kuidagi kokku puutunud?

Ei ole.

Kas oled kuskilt saanud Linnusaare raba taastamise kohta infot?

Lehest olen lugenud. Telekast uudistest olen ka näinud. Väga palju on toonitatud just seda Linnusaare taastamist sest see oli üks esimesi.

Kas oskad anda nõu, kuidas paremini teavitada inimesi sellel teemal (soode/rabade taastamine).

Usun et kes vähegi loeb lehte või televiisorit vaatab/raadiot kuulab ikka teab. Aga jah kõigil ei käigi lehed ega kuula ka midagi.. Kokku kutsuda ja mingi koosolek teha vms

Kas sul on isiklik suhe/kokkupuude Linnusaare rabaga? (marjul käimine, jahil käimine, lihtsalt seal käimine, kuivendamine nõukogude ajal).

Jah ega see marjul käik seal oligi, seda me ühtelugu meenutame veel kuidas sai käia. Ükskord käisime seal külgorviga mootorrattaga.

Kas Linnusaare raba taastamine on sind kuidagi isiklikult mõjutanud? Kui jah, siis kuidas?

Ei ole, vanast peast enam seal ei käi nagunii, tervise pärast. Noorem oleks siis käiks ikka vaatamas.

Mis sa arvad Linnusaare raba taastamisest? Kas see on sinu arvates vajalik? Kas see toob endaga kaasa midagi head/halba?

Loodus ikka nii nagu on loodud peab säilima. On vajalik. Head ikka toob kaasa

Kas sinu arvates võiks taastamistöödesse kuidagi kaasata kohalikke elanikke? Kui jah siis kuidas?

Ma ei tea oleneb, kes siin on.. Polegi kedagi enam. Noorematel kiire, vanematel tervis kehva

Intervjuu nr 6

Sugu - Naine

Vanus - 81

Perekonnaseis - lesk

Amet - pensionär

Haridus – 7 klassi

Alaline elukoht – Piibe

Mis on sinu suhe soodega? Kas käid, kui tihti, mis eesmärgil?

Ei oskagi öelda, ei käi enam vanuse tõttu. Noorena sai käidud, niisama vaatamas ja marjul.

Kas tead, mis on soode ja rabade roll ökosüsteemis/looduses?

Ei tea.

Kas tead, et nõukogude ajal toimus soode ja rabade kuivendamine?

Jah, oli.

Kas tead, et nüüd neid taastatakse?

Jah.

Mis tegevustega seostub sulle soode taastamine?

Ei teagi, mis seal tehakse.

Kuskohast oled saanud soode taastamise kohta infot?

Eks olen kuulnud ikka uudistest, aga ei ole täpselt meeles kust. Ei ole pidanud vajalikuks meeles pidada.

Kas sinu arvates on vaja soid taastada?

Jah ikka.

Kas tead kus asub Linnusaare raba?

Muidugi tean.

Kas tead et seal käivad taastamistööd?

Tean seda et tehakse ja midagi tehakse aga täpselt ei tea sellest

Kas oled sellega kuidagi kokku puutunud?

Ei ole kokku puutunud aga käisin aasta tagasi vaatamas et mis seal on. Aeg ajalt käin ikka kolamas.

Kas oled kuskilt saanud Linnusaare raba taastamise kohta infot?

Uudistes kindlasti on olnud et tehakse aga ei jää meelde. Küla pealt ei ole kuulnud. Räägivad küll et teevad midagi aga mida täpselt, seda ei räägi.

Kas oskad anda nõu, kuidas paremini teavitada inimesi sellel teemal (soode/rabade taastamine).

Võtta ja viia sinna ekskursioonile, näidata et mida tehakse.

Kas sul on isiklik suhe/kokkupuude Linnusaare rabaga? (marjul käimine, jahil käimine, lihtsalt seal käimine, kuivendamine nõukogude ajal).

Marjul käimine oli põhiline, kott selga ja õhtul alles tagasi.

Kas Linnusaare raba taastamine on sind kuidagi isiklikult mõjutanud? Kui jah, siis kuidas?

Ei ole.

Mis sa arvad Linnusaare raba taastamisest? Kas see on sinu arvates vajalik? Kas see toob endaga kaasa midagi head/halba?

Kui midagi hästi tehakse on alati vaja, mina ütlen ikka. Ei tea kas ta halba toob, ilmselt ei too.

Kas sinu arvates võiks taastamistöösse kuidagi kaasata kohalikke elanikke? Kui jah siis kuidas?

Võiks küll, kui võetakse. See peab ikka olema kooskõlas kõigega.

**Lihtlitsents lõputöö salvestamiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks
ning juhendaja(te) kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta**

Mina, Kristiina Pällo
(sünnipäev pp/kuu/aa 05.12.1995)

1. annan Eesti Maaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud lõputöö
Kohalike elanike meelsus seoses Linnusaare raba taastamisega
mille juhendaja on Marika Kose
 - 1.1. salvestamiseks säilitamise eesmärgil,
 - 1.2. digiarhiivi DSpace lisamiseks ja
 - 1.3. veebikeskkonnas üldsusele kättesaadavaks tegemisekskuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Lõputöö autor

allkiri

Tartu, 22.05.2018

Juhendaja(te) kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta

Luban lõputöö kaitsmisele.

(juhendaja nimi ja allkiri)

(kuupäev)

(juhendaja nimi ja allkiri)

(kuupäev)